

Du lịch văn hóa tâm linh tại huyện Côn Đảo, tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu

Nguyễn Thành Nam

Trường Đại học Hoa Sen

Email liên hệ: nam.nguyenthanh2205@hoasen.edu.vn

Tóm tắt: Huyện Côn Đảo thuộc tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu sở hữu chuỗi tài nguyên nhân văn và tự nhiên nổi tiếng, đây là tiền đề rất quan trọng để hình thành và phát triển du lịch văn hóa tâm linh. Bài viết này tập trung đánh giá thực trạng phát triển du lịch văn hóa tâm linh ở huyện Côn Đảo. Kết quả nghiên cứu chỉ ra rằng, du lịch Côn Đảo là loại hình du lịch kết hợp, trong đó loại hình du lịch văn hóa tâm linh giúp du khách kết hợp cả mục đích du lịch (thăm thú, du ngoạn, nghỉ ngơi,...) với mục đích tâm linh (cầu khẩn, hành lễ,...).

Từ khóa: Du lịch, văn hóa, tâm linh, du khách, Côn Đảo, Bà Rịa – Vũng Tàu

Cultural and religious tourism in Con Dao district, Ba Ria - Vung Tau

Abstract: Con Dao district in Ba Ria Vung Tau is the home of numerous famous human and natural resources, which creates a critical premise for the formation and development of religious and cultural tourism. The article assesses the current situation of cultural and religious tourism in Con Dao district. Research findings demonstrate that Con Dao tourism is a type of combined tourism in which cultural and religious tourism helps visitors experience both tourism (including visiting, sightseeing, resting, etc.) and religion (including praying).

Keywords: Tourism, culture, religion, tourists, Con Dao, Ba Ria - Vung Tau

Ngày nhận bài: 05/10/2021

Ngày duyệt đăng: 15/11/2021

1. Đặt vấn đề

Huyện Côn Đảo thuộc tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu là nơi tập trung một chuỗi lớn tài nguyên tự nhiên và nhân văn nổi tiếng, đây là tiền đề quan trọng hình thành và phát triển loại hình du lịch văn hóa tâm linh. Huyện Côn Đảo sở hữu một hệ thống di tích lịch sử và văn hóa nổi tiếng như hệ thống di tích nhà tù, nghĩa trang Hàng Dương và đặc biệt là mộ của nữ anh hùng liệt sĩ Võ Thị Sáu, cố Tổng Bí thư Lê Hồng Phong, Nhà yêu nước Nguyễn An Ninh, chùa Núi Một, đình An Hội, miếu thờ chị Võ Thị Sáu, miếu thờ Cậu,... Ngoài ra, Côn Đảo còn được thiên nhiên ban tặng cảnh quan phong phú, trong đó có những bãi biển đẹp như biển Đầm Trầu, Bãi Nhát, Đất Dốc, Lò Vôi, Ông Đụng,... thích hợp cho phát triển du lịch nghỉ dưỡng. Biển Côn Đảo còn có một hệ sinh thái đa dạng, có những rạn nhiều loài khác nhau với đủ màu sắc sặc sỡ, có rừng ngập mặn và khu bảo tồn rùa biển,... thích hợp cho du lịch khám phá. Côn Đảo hội tụ đầy đủ các yếu tố để phát triển du lịch và đặc biệt là du lịch kết hợp giữa du lịch nghỉ dưỡng và du lịch văn hóa tâm linh.

Sử dụng bộ dữ liệu khảo sát bằng bảng hỏi 100 du khách đến Côn Đảo trong 03 năm từ 2017 đến 2019 và phỏng vấn sâu 10 đối tượng có liên quan khác nhau, bài viết tập trung nghiên cứu về sự lựa chọn của du khách đối với du lịch tâm linh tại huyện Côn Đảo.

2. Tổng quan tình hình phát triển du lịch tâm linh ở huyện Côn Đảo

Côn Đảo là điểm du lịch văn hóa tâm linh mới nổi trong thời gian gần đây. Trên đất Côn Đảo, phần lớn các điểm du lịch đều có ít nhiều liên quan đến các yếu tố tâm linh. Những dấu ấn tâm linh của Côn Đảo bắt đầu từ những câu chuyện huyền thoại hiện hữu trong đời sống tâm linh của người dân Côn Đảo từ bao đời nay. Dấu ấn tâm linh đầu tiên tại Côn Đảo đó chính là chuyện kể về Bà Phi Yến tại An Sơn Miếu. Bà Phi Yến được xem như là một vị phúc thần đầu tiên để che chở cho người dân Côn Đảo.

Dấu ấn tâm linh thứ hai đó là chị Võ Thị Sáu mà người dân Côn Đảo gọi với một cái tên tôn kính - Cô Sáu. Chị Võ Thị Sáu được người dân Côn Đảo tôn vinh và thờ cúng trong nhà như một nữ thần bảo hộ. Cuộc đời chị Sáu bắt đầu hóa thành huyền thoại kể từ ngày giặc Pháp dẫn chị ra Côn Đảo và bị kết án tử hình. Sau khi chị Võ Thị Sáu mất, những câu chuyện có tính chất huyền bí về chị, về tấm gương sự hy sinh oanh liệt của chị đã được lan truyền khắp Côn Đảo.

Những dấu ấn tâm linh kế tiếp đó là những người yêu nước đã hy sinh tại Côn Đảo. Nghĩa trang Hàng Dương có 1.913 ngôi mộ trong 20.000 người đã mất, nơi có ngôi mộ của của Liệt nữ Võ Thị Sáu, Cố Tổng Bí thư Lê Hồng Phong, Nhà yêu nước Nguyễn An Ninh, Cầu tàu 914 có hàng trăm chiến sĩ đã hi sinh vì sự tàn độc của Thực dân, Cầu Ma Thiên Lãnh, Bãi Sọ Người, Chuồng Cọp, chuồng bò v.v... mỗi nơi có hàng trăm người tù đã nằm xuống vĩnh viễn (ITTPA, 2021).

Những ngày lễ lớn hay lễ giỗ của những người đã mất tại Côn Đảo đều mang yếu tố tâm linh rất đặc biệt và ngày càng trở nên phổ biến trong đời sống tâm linh của người dân trên Đảo. Đây còn là dịp để người dân cả nước hướng về hòn đảo thiêng liêng – bàn thờ của tổ quốc. Côn Đảo là vọng gác tiền tiêu cho phía Nam, Đông Nam canh giữ bình yên cho đất nước, nơi hàng triệu người Việt Nam đang khát khao được đến với tấm lòng thành kính và tri ân (Trần Đình Bá, 2014).

Hiện nay, Côn Đảo đón tiếp hầu hết du khách từ nhiều vùng miền trên cả nước. Du khách đến với Côn Đảo có đủ lứa tuổi, tầng lớp, giới tính và ngành nghề khác nhau trong xã hội. Mục đích chính của du khách đến Côn Đảo để tham quan, khám phá, học tập nghiên cứu và nghỉ dưỡng. Theo báo cáo của huyện Côn Đảo, lượng khách du lịch đến khám phá, nghỉ dưỡng tại Côn Đảo ngày càng tăng, với tốc độ bình quân giai đoạn 2011-2015 đạt 18,41%/năm. Cụ thể, năm 2010, toàn huyện đón 40.323 lượt khách (3.793 lượt khách quốc tế), đến năm 2013 là 89.333 lượt (19.234 lượt khách quốc tế). Năm 2014, huyện Côn Đảo đón hơn 90.000 lượt du khách đến tham quan, nghỉ dưỡng (Báo Bà Rịa – Vũng Tàu, 2014). Giai đoạn 2017 – 2019, tốc độ tăng lượng khách du lịch đến Côn Đảo tăng trưởng bình quân trên 20%/năm. Tốc độ tăng trưởng doanh thu du lịch bình quân 15,5%/năm. Năm 2020, mặc dù dịch Covid 19 diễn biến phức tạp, nhưng doanh thu dịch vụ du lịch đạt 1.294,19 tỷ đồng, tăng 6,59%; có 345.000 lượt khách du lịch đến Côn Đảo, tăng 6,72% (Ảnh Huyền TH, 2020).

Hoạt động du lịch tâm linh tại Côn Đảo được rất nhiều công ty kinh doanh và khai thác, trong đó phải kể đến những công ty có tên tuổi như Sài Gòn Tourist, Fidi tourist, Du lịch Việt, Chợ Lớn Tourist,... ngoài ra còn có những công ty chuyên tổ chức Landtour cho những công ty du lịch không trực tiếp thực hiện tour tại Côn Đảo được như Công ty du lịch Biển Côn Đảo, Công ty du lịch Phù Viên, Công ty du lịch Cuộc Sống Côn Đảo,...

Như vậy, hoạt động du lịch nói chung và du lịch văn hóa tâm linh tại huyện Côn Đảo ngày càng phát triển. Tuy nhiên, số lượng du khách tăng lên cũng đặt ra nhiều vấn đề nảy sinh

như hệ thống hạ tầng giao thông, điện nước, hệ thống xử lý nước thải, rác thải, ... phải đáp ứng kịp với yêu cầu phát triển của du lịch (Ánh Huyền TH, 2020).

3. Lựa chọn du lịch tâm linh của du khách tại huyện Côn Đảo

Để đi sâu phân tích lựa chọn của du khách đến với Côn Đảo, bài viết tập trung vào phân tích, làm rõ lựa chọn của du khách dựa trên sự nổi tiếng, sự linh thiêng của chị Võ Thị Sáu, sự linh thiêng của anh hùng liệt sĩ và ảnh hưởng từ hoạt động quảng bá của các công ty du lịch. Cụ thể:

3.1. Côn Đảo – Một địa danh nổi tiếng

Côn Đảo không chỉ nổi tiếng qua lịch sử mà còn bởi một hệ thống các di tích nổi tiếng, tài nguyên thiên nhiên phong phú với vườn quốc gia Côn Đảo vừa trở thành khu Ramsar (The Convention on Wetlands of International Importance, especially as Waterfowl Habitat) thứ 6 của Việt Nam. Ngoài ra, vườn quốc gia còn có vùng đệm biển bao quanh các phân khu có diện tích 20.500 ha. Vườn quốc gia Côn Đảo là mẫu chuẩn về sự độc đáo, hiếm và đại diện cho một kiểu đất ngập nước tự nhiên ở vùng biển phía Đông Nam của Việt Nam.

Bên cạnh đó, Côn Đảo có khí hậu ôn hòa, dễ chịu, nổi tiếng với phong cảnh hoang sơ và có những bãi biển đẹp mê hồn khiến du khách gần xa đều mong ước có một lần đặt chân đến đây. Côn Đảo còn nổi tiếng với những món hải sản độc đáo như ốc vú nàng, cua mặt trăng, mực, cá thu một nắng,... và một đặc sản không nơi nào có được đó chính là mít hạt bàng nổi tiếng gần xa. Ngoài ra, Côn Đảo nổi tiếng với những câu chuyện truyền thuyết và truyền miệng rất phong phú và đa dạng. Quần đảo Côn Đảo bao gồm 16 hòn đảo lớn nhỏ nhưng ở mỗi hòn đảo đều có một sự tích và câu chuyện nói về tên gọi của mình.

Kết quả khảo sát tại Côn Đảo cho thấy, du khách biết đến Côn Đảo thông qua bốn hình thức chính: qua quảng cáo của công ty du lịch (62%), qua sự nổi tiếng của Côn Đảo về lịch sử hào hùng (41%), qua các dữ kiện lịch sử (38%), qua truyền miệng (25%). Ngoài ra, có 10% du khách biết đến Côn Đảo thông qua nhiều con đường khác để du khách biết đến Côn Đảo như từ truyền hình, từ các chương trình quảng bá du lịch,...

Bảng 1. Các hình thức khiến du khách biết đến Côn Đảo

TT	Hình thức	Tỷ lệ % du khách
1	Truyền miệng	25%
2	Qua các dữ kiện lịch sử	38%
3	Qua quảng cáo của công ty du lịch	62%
4	Qua sự nổi tiếng về lịch sử	41%
5	Khác	10%

Nguồn: Kết quả khảo sát 2017-2019

Côn Đảo nổi tiếng là một vùng đất linh thiêng và đặc biệt sự linh thiêng của chị Võ Thị Sáu đã khiến nhiều du khách trong nước gần xa muốn tìm đến tham quan và chiêm nghiệm. Một chị Võ Thị Sáu và các di tích liên quan đến Chị là điểm du lịch tâm linh mà du khách đến Côn Đảo phải một lần viếng thăm. Kết quả khảo sát chỉ ra rằng, du khách đến với Côn Đảo bởi nhiều lý do khác nhau, trong đó có hai lý do chính và chủ yếu nhất là chị Võ Thị Sáu linh thiêng (với 76% du khách), yếu tố tâm linh (với 72% du khách). Bên cạnh đó, có 46% du khách đến Côn Đảo với lý do để "cho biết" và 20% du khách đến Côn Đảo quan tâm đến vấn đề tri ân người đã khuất.

Bảng 2. Lý do lựa chọn điểm đến Côn Đảo của du khách

TT	Lý do	Tỷ lệ % du khách
1	Chị Võ Thị Sáu linh thiêng	76%
2	Vì yếu tố tâm linh của Côn Đảo	72%
3	Tri ân người đã khuất	20%
4	Muốn trải nghiệm cho biết	46%

Nguồn: Kết quả khảo sát 2017-2019

3.2. Côn Đảo – Sự linh thiêng của chị Võ Thị Sáu

Kết quả khảo sát du khách đến với Côn Đảo cho thấy, khu mộ của chị Võ Thị Sáu được nhiều du khách quan tâm nhất, có đến 97% du khách khi đến với Côn Đảo có đến viếng mộ chị Võ Thị Sáu. Trong khi đó, du khách tham gia các hoạt động khác có số lượng thấp hơn, cụ thể: mua đồ lưu niệm có 58% du khách; văn hóa tâm linh có 70% du khách; thưởng thức các món đặc sản có 70% du khách; còn lại mục tiêu ngắm cảnh, tham gia cầu siêu lần lượt có 16% và 10%. Như vậy, các hoạt động của du khách chủ yếu gắn liền với văn hóa tâm linh trên đảo Côn Đảo.

Bảng 3. Các hoạt động du khách tham gia chính khi đến Côn Đảo

TT	Hoạt động	Tỷ lệ % du khách
1	Viếng chị Võ Thị Sáu	97%
2	Văn hóa tâm linh	70%
3	Thưởng thức các đặc sản	70%
4	Mua đồ lưu niệm	58%
5	Ngắm cảnh và nghỉ dưỡng	16%
6	Tham gia cầu siêu	10%

Nguồn: Kết quả khảo sát 2017-2019

Kết quả phỏng vấn sâu các du khách cũng cho thấy được sự mến mộ, sự tâm linh đối với chị Võ Thị Sáu của du khách khi đến du lịch tại Côn Đảo. Mỗi du khách đều mến mộ, tôn thờ cũng như quan tâm đến chị Võ Thị Sáu theo những dòng suy nghĩ, những cách riêng biệt. Cụ thể, kết quả phỏng vấn một số du khách khi đến với Côn Đảo như sau:

Phỏng vấn Chị K – Du khách, địa điểm mộ chị Võ Thị Sáu, ngày 25/09/2015. *“Lần đầu tiên vào là do tò mò, cũng muốn biết về khắp nơi trên đất nước mình, nơi nào cũng phải biết. Đến đây cô thấy thích, khung cảnh nước non đẹp, thứ hai một phần do cũng mến mộ cô Võ Thị Sáu, vào thì nghe được những chuyện linh thiêng anh hùng của cô, nghe kể về sự tích Cô trừng phạt bọn ác ôn khi đập phá bia mộ của cô”.*

Phỏng vấn vợ chồng anh H – Du khách Hà Nội, tại địa điểm mộ chị Võ Thị Sáu, Côn Sơn – Côn Đảo, ngày 27/09/2015. *“Anh/Chị tin sự linh thiêng của cô Sáu lắm chứ. Anh/Chị nghĩ người sống như thế nào thì người chết như thế ấy. Họ chỉ chuyển sang hình thái khác thôi”.*

Phỏng vấn chị T – Du khách Kiên Giang, tại địa điểm sân bay Côn Sơn, ngày 27/09/2015. *“Nói chung nghe những câu chuyện truyền thuyết linh thiêng về cô Sáu mà về duy tâm thì không thể không có được, nó phải tồn tại và mình phải tin tưởng”.*

3.3. Côn Đảo – Sự linh thiêng của những anh hùng liệt sĩ

Sự linh thiêng của những người đã khuất ở Côn Đảo được truyền miệng từ những người đã từng cảm nhận qua vô vàn điều kỳ bí. Những câu chuyện được truyền miệng từ người dân trên đảo cho tài xế xe du lịch, hướng dẫn viên du lịch, các cán bộ của Ban quản lý di tích,... cho đến du khách. Và chính những câu chuyện đó đã trở thành một phần của du lịch tâm linh trên huyện Côn Đảo.

Phỏng vấn anh HN – Hướng dẫn viên du lịch ở Côn Đảo, phỏng vấn tại mộ chị Võ Thị Sáu, nghĩa trang Hàng Dương ngày 24/09/2015. *“Ở đây thì bọn mình không có tuyên truyền về tâm linh, mình chỉ kể những câu chuyện, những người hy sinh vì đất nước bên cạnh những cái đấy thì có những giai thoại gắn liền với những câu chuyện tâm linh linh thiêng, mình không có thêm thắt thêm lên câu chuyện đó để tuyên truyền quảng bá, những cái này có thể là sự thật truyền lại từ xa xưa đến nay, bọn mình cũng kể lại cho khách”.*

Phỏng vấn vợ chồng anh H – Du khách Hà Nội, tại địa điểm mộ chị Võ Thị Sáu, Côn Sơn – Côn Đảo, ngày 27/09/2015. *“Mình đi ra đây là vì có tâm với các anh hùng liệt sĩ là chính. Với lại người ta hy sinh như thế, và mất mát như thế, mình có dịp đi nên mình đi vì lễ đạt tâm thành và dâng hương. Anh chị cũng hay đi các nghĩa trang khác như nghĩa trang Trường Sơn, Đường chín, Thành Cổ ở Quảng Trị và có dịp thì Anh chị cũng rất muốn vào những nơi như thế. Đối với anh/chị cái tâm là chính, anh/chị đi cũng gọn nhẹ lắm. Anh/chị mang những gì đặc trưng của ngoài Bắc như: bánh cốm, chè, sen,... chủ yếu là tâm thành thôi, mình nghĩ đến đâu cũng vậy chỉ mang những món quà đặc trưng”.*

Phỏng vấn cô D – Du khách Hà Nội, tại mộ chị Võ Thị Sáu, nghĩa trang Hàng Dương ngày 26/09/2015. *“Mỗi năm khi chị vào thăm nghĩa trang Hàng Dương chị mang theo 500 nến để thắp ở các ngôi mộ. Đối với chị, các anh hùng liệt sĩ ở nghĩa trang Hàng Dương rất linh thiêng”.*

Như vậy, nhiều du khách đến Côn Đảo vì sự linh thiêng của những anh hùng liệt sĩ, họ đến đây với nhiều hoạt động khác nhau nhưng một hoạt động rõ nét đó là tri ân đối với anh hùng liệt sĩ. Trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và Mỹ, Việt Nam có rất nhiều điểm du lịch tâm linh giống như Côn Đảo. Du khách hiện nay có xu hướng đến những điểm tâm linh như Ngã Ba Đồng Lộc, nghĩa trang Trường Sơn, Thành Cổ Quảng Trị, hay nghĩa trang Hàng Dương Côn Đảo,... để được tri ân có những người đã hy sinh xương máu để đất nước được thái bình. Ngay cả hướng dẫn viên du lịch và những người có hoạt động trong lĩnh vực du lịch, cánh tài xế phục vụ du khách,... cũng có những câu chuyện truyền miệng nhau về sự linh thiêng ở Côn Đảo.

3.4. Côn Đảo – Quảng bá của các công ty du lịch

Nếu như trước đây, du khách biết đến Côn Đảo như là một hòn đảo xa xôi, đi lại khó khăn và là một “địa ngục trần gian”. Thì đến nay, du khách bắt đầu nhìn nhận lại Côn Đảo qua những hình ảnh khác như bãi biển đẹp, không khí trong lành và yên tĩnh. Ngoài ra, Côn Đảo còn là một nơi nổi tiếng về sự linh thiêng của những người đã khuất và đặc biệt là chị Võ Thị Sáu.

Ngày nay, hình ảnh Côn Đảo được quảng bá rộng rãi trên các kênh truyền thông đại chúng. Chúng ta có thể bắt gặp hình ảnh của Côn Đảo ở rất nhiều nơi trên các kênh truyền thông và đặc biệt, hình ảnh Côn Đảo đã hiện diện trên nhiều website du lịch của các công ty lữ hành. Phần lớn các công ty lữ hành hiện nay đều có trang website riêng, trên các trang website này đều dành riêng những trang để giới thiệu về Côn Đảo và những sản phẩm du lịch của Côn Đảo. Có những công ty lữ hành chuyên về tổ chức các loại hình du lịch tại Côn Đảo, du khách có thể chọn cho mình bất cứ loại hình nào phù hợp với nhu cầu, sức khỏe hay kinh tế.

Ngoài ra, sự truyền miệng của hướng dẫn viên tại Côn Đảo là nhân tố trực tiếp để quảng bá hình ảnh của Côn Đảo đến du khách. Họ giới thiệu và cung cấp những thông tin cần thiết cho du khách, giúp du khách hiểu sâu hơn về phong cảnh thiên nhiên, lịch sử, văn hóa, con người và đặc biệt là về văn hóa tâm linh. Từ đây, du khách cũng sẽ truyền miệng cho người thân, bạn bè về hình ảnh Côn Đảo mà mình đã được nghe qua, nhìn thấy và trải nghiệm.

Kết quả khảo sát cho thấy, du khách biết đến Côn Đảo từ các công ty du lịch lên đến 62% (bảng 1). Như vậy, các công ty du lịch, lữ hành đóng vai trò quan trọng trong thu hút khách du lịch đến với Côn Đảo, góp phần phát triển ngành du lịch của huyện ngày càng lớn mạnh.

4. Đặc trưng riêng của du lịch văn hóa tâm linh tại huyện Côn Đảo

4.1. Tính văn hóa tâm linh của hoạt động du lịch

Từ các số liệu khảo sát được phân tích ở nội dung trên cho thấy, mỗi du khách đều có những tâm nguyện và ao ước riêng của mình, song tâm nguyện chung của họ khi tham gia chương trình du lịch văn hóa tâm linh là sự ngưỡng mộ, tạ ơn và đền đáp công ơn của những người đã hy sinh vì Tổ quốc. Tâm nguyện và ao ước riêng của mỗi người là những điều rất khó giải bày. Qua quan sát và tiếp xúc trực tiếp, tác giả nhận thấy du khách rất vui vẻ và phấn chấn khi được viếng mộ chị Võ Thị Sáu nói riêng và nghĩa trang Hàng Dương nói chung. Tâm nguyện ở mỗi người là khác nhau, song thực tế nghĩa trang Hàng Dương rất đông và nhộn nhịp vào lúc nửa đêm. Đến đây, không khí linh thiêng bao trùm cả một khu vực, khói nhang nghi ngút, không gian mờ ảo và từng đoàn người lui tới đông đúc như ban ngày vậy. Họ bắt đầu đến viếng tượng đài rồi sang phần mộ chị Võ Thị Sáu và kể đến là một sự gửi gắm tâm nguyện và mong ước của mình đến với những người đã khuất, đặc biệt là chị Võ Thị Sáu. Nhìn chung, du khách đến đây lần đầu hay nhiều lần đều có một mong ước chung đó là sẽ quay trở lại Côn Đảo nếu có điều kiện.

4.2. Sự tiếp nối văn hóa truyền thống của người Việt Nam

Văn hóa tâm linh ở Côn Đảo, một phần nào đã giải quyết được nhu cầu văn hóa tâm linh nói chung và những tâm nguyện, mong muốn của con người trong cuộc sống hiện tại. Du lịch văn hóa tâm linh ở Côn Đảo đã trở thành một trong những hoạt động không thể thiếu của phần lớn người dân địa phương và du khách. Du lịch tâm linh Côn Đảo còn giúp du khách thỏa mãn các nhu cầu về tham quan, giải trí, nghỉ dưỡng,... mà còn để thể hiện niềm tin về tôn giáo, tín ngưỡng. Từ những hoạt động của du khách trong thời gian qua đã hình thành nên loại hình du lịch tâm linh ở Côn Đảo.

Du lịch tâm linh ở Côn Đảo dựa vào nét văn hóa truyền thống của dân tộc và mang đậm tính nhân văn. Du khách tham gia vào hoạt động tâm linh với tinh thần tự nguyện và luôn hướng đến sự tri ân đối với những bậc tiền nhân và những người anh hùng liệt sĩ đã hy sinh vì mục đích cao cả. Du lịch tâm linh ở Côn Đảo không chỉ thỏa mãn được các nhu cầu về tinh thần của du khách thông qua hoạt động du lịch mà còn góp phần quan trọng trong giáo dục văn hóa, ý thức của người dân địa phương trong quá trình tổ chức hoạt động du lịch. Lễ hội giúp cho người tham gia hiểu rõ hơn về truyền thống của dân tộc, về tinh thần yêu nước, sự hy sinh và ý chí quật cường của thế hệ cha ông. Những lễ hội từ tôn giáo, dân gian cho đến hiện đại đều có tác dụng nhắc nhở, bảo tồn các giá trị văn hóa, lịch sử dân tộc và giúp thế hệ tương lai cảm thấy tự hào hơn về quê hương, đất nước, con người Việt Nam.

Những điểm tham quan tâm linh của Côn Đảo gắn liền với niềm tin tín ngưỡng của người dân địa phương và của khách du lịch. Các hoạt động tín ngưỡng, tâm linh cũng là cách

để giúp con người có thêm niềm tin, nghị lực để tồn tại và phát triển; hướng con người đến các giá trị chân, thiện, mỹ; giúp con người cảm thấy yêu quý hơn các giá trị văn hóa, nghệ thuật của dân tộc.

5. Kết luận

Côn Đảo là huyện đảo xa bờ, nơi mà các hoạt động của con người chưa làm biến đổi lớn về mặt tài nguyên tự nhiên cũng như nhân văn. Chính vì thế, Côn Đảo vẫn còn khá hoang sơ và giữ được nét đặc trưng riêng của mình. Với tài nguyên thiên nhiên đa dạng và phong phú cùng hệ thống di tích lịch sử vô giá cho phép Côn Đảo phát triển loại hình du lịch biển đảo và du lịch văn hóa – lịch sử trong đó có du lịch văn hóa tâm linh. Hoạt động du lịch văn hóa tâm linh của Côn Đảo gắn liền với đặc điểm văn hoá tâm linh nói chung của người dân Việt Nam. Các hoạt động văn hóa tín ngưỡng đã và đang diễn ra tại Côn Đảo gắn với hoạt động du lịch.

Du khách đến vùng đất Côn Đảo với nhiều mục đích khác nhau, trong đó mục đích tín ngưỡng cầu sự may mắn cho chính bản thân, bình yên trong gia đạo, vững chắc về kinh tế,... (yếu tố văn hóa tâm linh), thực hiện các nghi lễ cầu siêu cho các chiến sĩ, vong hồn xưa kia đã nằm lại trên mảnh đất này (yếu tố xã hội) là những mục đích thiêng liêng. Đây là những giá trị đặc trưng trong phát triển du lịch văn hóa tâm linh ở Côn Đảo. Hoạt động tâm linh của Côn Đảo đã có những tác động nhất định đến du khách khi đến tham quan Côn Đảo. Du khách tham gia hoạt động du lịch văn hóa tâm linh ở Côn Đảo để thể hiện niềm tin của mình đối với các đấng siêu nhiên mà họ tôn kính như Bà Phi Yến, Chị Võ Thị Sáu và hàng ngàn vong linh của anh hùng liệt sĩ khác. Động cơ đi du lịch của du khách cũng xuất phát từ những lý do khác nhau nhưng đều có chung mục đích là mong muốn được thực hiện các lễ nghi tại các điểm văn hóa tâm linh ở Côn Đảo. Du khách tham gia vào hoạt động tâm linh với tinh thần tự nguyện, luôn hướng đến sự tri ân đối với những bậc tiền nhân và những người anh hùng liệt sĩ đã hy sinh vì mục đích cao cả. Đây là một cử chỉ cao cả và tốt đẹp của một nền văn hóa truyền thống uống nước nhớ nguồn của Việt Nam. Hoạt động du lịch văn hóa tâm linh của du khách tại Côn Đảo phù hợp với tư tưởng, đạo đức tiến bộ của người Việt Nam. Những hoạt động ấy đã và đang mang lại cho thế hệ sau một lối sống tích cực trong bốn bề bon chen của xã hội. Đó là một ý nghĩa nhân văn vô cùng to lớn hướng con người hiện đại trở về với cội nguồn dân tộc, hướng đến chân – thiện – mỹ trong cuộc sống này.

Tài liệu tham khảo

Ban chấp hành Đảng bộ tỉnh Bà Rịa (2001). *Nhà tù Côn Đảo (1862 – 1975)*. Nxb Chính trị Quốc gia.

Ban quản lý khu di tích Côn Đảo (2015). *Sơ lược về khu di tích lịch sử và những truyền thuyết về Côn Đảo*. Nxb Văn hóa – Văn Nghệ.

Nguyễn Đăng Duy (1996). *Văn Hóa Tâm Linh*. Nxb Văn hóa thông Tin. Hà Nội.

Nguyễn Duy Hình (2007). *Tâm linh Việt Nam*. Nxb Khoa học xã hội. Hà Nội.

Nguyễn Duy Hùng (chủ biên) (2012). *Kỷ yếu hội thảo khoa học “Côn Đảo 150 năm đấu tranh xây dựng và phát triển”*. Nxb Chính Trị Quốc Gia – Sự thật. Hà Nội.

Nguyễn Hoàng Mai (2011). *Chiếm tàu vượt ngục Côn Đảo*. Nxb Tổng hợp. Thành phố Hồ Chí Minh.

Lê Hữu Phúc (2006). *Nhà tù Côn Đảo (1862 -1930)*. Nxb Đại học Quốc gia thành phố Hồ Chí Minh.

Vũ Văn Thoại (2012). *Hồn thiêng Côn Đảo*. Nxb Văn hóa nghệ thuật. Thành phố Hồ Chí Minh.

Nguyễn Đình Thống (2012). *Côn Đảo từ góc nhìn lịch sử*. Nxb Tổng hợp. Thành phố Hồ Chí Minh.

Nguyễn Đình Thống (2012). *Võ thị Sáu – con người và huyền thoại*. Nxb Tổng hợp. Thành phố Hồ Chí Minh.

Nguyễn Linh, Nguyễn Đình Thống, Hồ Sỹ Hành (2006). *Lịch sử nhà tù côn đảo (1862 - 1945)*. Nxb Tổng hợp. Thành phố Hồ Chí Minh.

Nguyễn Chơn Trung (1996). *Côn Đảo Ký Sự và Tư Liệu*. Nxb Trẻ thành phố Hồ Chí Minh.

Bùi Văn Toàn (2008). *Huyền thoại Côn Đảo*. Nxb Lao động xã hội. Hà Nội.

Lê Vũ (2004). *Võ Thị Sáu*. Nxb Thanh niên. Thành phố Hồ Chí Minh.

Bùi Hải Yến (2011). *Tuyển điểm du lịch Việt Nam*. Nxb Giáo dục. Thành phố Hồ Chí Minh.

Báo Bà Rịa – Vũng Tàu (2014). Huyện Côn Đảo (Bà Rịa-Vũng Tàu): Tăng trưởng bình quân khách du lịch đạt 18,41%/năm. Truy xuất từ <https://vietnamtourism.gov.vn>, ngày 01/10/2021.

Ánh Huyền TH. (2020). Phát triển du lịch Côn Đảo theo hướng bền vững. Truy xuất từ <https://vovworld.vn/>, ngày 01/10/2021.

ITTPA (2021). Nghĩa trang Hàng Dương. Truy xuất từ <http://www.bariavungtautourism.com.vn/>, ngày 01/10/2021.

Trần Đình Bá (2014). Không để hàng không ‘móc túi’ người dân Côn Đảo. Truy xuất từ <https://datviet.trithuccuocsong.vn/>, ngày 01/10/2021.